

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ СУЧАСНОСТІ

(уроки для України)

У війнах кінця ХХ- початку ХХІ століття велику роль відіграє чинник інформаційно-психологічного впливу. В епоху розвинених інформаційних технологій, війни стало можливо вести взагалі без застосування зброї, використовуючи лише засоби інформаційної війни для досягнення політичних, економічних та військових цілей. Підтвердженням цьому є анексія Криму у 2014 році. У статті розглянуто вплив інформаційно-психологічних факторів на ведення збройними силами воєнних (бойових) дій.

Ключові слова: асиметрична війна, гібридна війна, інформаційно-психологічний вплив, консієнтальна війна, мережоцентричні воєнні дії, підірвні соціальні технології.

В війнах кінця ХХ - початку ХХІ століття більшу роль грає фактор інформаційно-психологічного впливу. В епоху розвинених інформаційних технологій, війни стало можливо вести взагалі без застосування зброї, використовуючи лише засоби інформаційної війни для досягнення політичних, економічних та військових цілей. Підтвердженням цьому є анексія Криму в 2014 році. В статті розглянуто вплив інформаційно-психологічних факторів на ведення вооруженими силами воєнних (бойових) дій.

Ключевые слова: асимметричная война, гибридная война, информационно-психологическое воздействие, консиентальная война, сетевые технологии, подрывные социальные технологии.

Постановка проблеми. Важливою відмінністю від конвенційного розуміння сучасних збройних конфліктів, що відбулися на початку ХХІ століття, є не стільки захоплення територій, скільки завоювання розумів і сердець людей. Інформаційні та психологічні засоби ведення війни стають найважливішими вражаючими чинниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [1 - 9] свідчить, що у війнах майбутнього перевага над противником досягатиметься не лише завдяки швидкості отримання і обробки інформації, оперативності реагування на неї органів політичного і військового управління, але й своєчасності інформаційного та психологічного впливу на важливі державні і військові об'єкти, населення й особовий склад військ при мінімально можливому ризику такої дії на свої сили і засоби.

Метою статті є розгляд впливу інформаційно-психологічних факторів на ведення воєнних (бойових) дій в сучасних умовах, а також на зміни поглядів керівництва провідних країн світу щодо ведення збройної боротьби.

Викладення основного матеріалу. Однією з основних тенденцій розвитку війн та збройних конфліктів наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. є зростаюче значення інформаційного фактора при веденні збройної боротьби. Об'єктами впливу в

інформаційній війні є засоби розвідки, управління військами та зброєю, комп'ютерні мережі та засоби телекомунікації, а також особовий склад збройних сил та населення.

Підвищення ролі спеціальної техніки, що забезпечує ведення інформаційної боротьби, дало людству можливість реалізації концепції мережоцентричних бойових дій(війн) як однієї з новітніх тенденцій розвитку форм і способів ведення збройної боротьби. Сучасні інформаційні технології як основа мережоцентричних бойових дій стали інструментом досягнення нових бойових можливостей, тобто підвищенням ступеня реалізації наявного бойового потенціалу [2]. Як ми знаємо, мережоцентрична війна — це війна, орієнтована на досягнення інформаційної переваги за допомогою об'єднання військових об'єктів у єдину інформаційну мережу. Вказана концепція ведення бойових дій передбачає збільшення бойової потужності угруповання об'єднаних сил за рахунок утворення інформаційно-комунікаційної мережі, що поєднує джерела інформації (розвідки), органи управління та засоби ураження, що забезпечує доведення до учасників операцій достовірної та повної інформації про обстановку практично в реальному масштабі часу.

Першою до розвитку і впровадження цієї концепції приступила Армія США [3].

По-новому оцінити роль інформаційного фактору у війнах сучасності нас змушує російсько-український конфлікт. Фактично Україна перетворилась на полігон для випробування Російською стороною ідей та принципів війни нового типу – «гібридної».

Війна четвертого покоління – асиметрична або гібридна – включає в себе використання як військових, так і невійськових засобів та методів з метою завдання поразки противнику. Це ефективна суміш військових та невійськових, звичайних і нетрадиційних методів боротьби, включаючи кібер- та інформаційні операції. Жоден з цих методів не є новим – це поєднання і коригування різних дій, які є раптовими та створюють двозначність у розумінні реальності, роблячи адекватну реакцію вкрай складною [1].

Для більш повного розуміння причин розв'язання та ведення Росією війни проти нашої держави звернемо увагу на погляди вищого військово-політичного керівництва Російської Федерації на війни майбутнього. Голова Генерального штабу РФ генерал Валерій Герасимов писав на початку 2013 року: «Збройні конфлікти, в тому числі ті, які пов'язані із так званими кольоровими революціями, показали, що процвітаюча держава протягом декількох місяців або навіть днів може перетворитися на сумний збройний конфлікт, поринаючи в хаос, гуманітарну катастрофу та громадянську війну. Самі правила війни істотно змінилися. Використання невійськових методів для досягнення політичних і стратегічних цілей в деяких випадках виявляється набагато продуктивнішим, ніж застосування сили...». Отже, уроки кольорових революцій Росія засвоїла на свій лад ще задовго до подій в Україні – демократичні перетворення в колишніх республіках Радянського Союзу можуть поширитися і на Росію, тим самим ставши загрозою «керованої демократії» Путіна. І саме цей страх спонукав режим Путіна розпочати війну, нетрадиційну за підходами і методами ведення. Першою в списку стала Грузія – у 2008 році Росія перемогла у швидкоплинній війні за Південну Осетію, хоча і не досить переконливо. Не дивлячись на використання «старих» засобів, форм і способів збройної

боротьби, притаманних війнам 50–80-х років минулого століття, широке використання сил спеціальних операцій та пропаганди, а також дипломатична війна задля завоювання прихильності світової спільноти стали ефективним доповненням застосування військової сили. Росія де-факто перемогла, однак не здобула переконливої перемоги ні на дипломатичному, ні на інформаційному фронті. Та й пропагандистські акції всередині країни щодо створення позитивного інформаційного поля навколо дій російських військ хоч і були активними, однак не були достатньо ефективними та нівелювались інформаційними акціями грузин в мережі Інтернет.

Отже, проведені інформаційно-пропагандистські кампанії під час конфлікту на Кавказі свідчать про неухильне зростання ролі засобів масової інформації у збройних конфліктах, які дозволяють ефективно і швидко формувати позитивне ставлення громадськості своєї країни і світової спільноти до політики в зоні конфлікту та забезпечення сприятливих умов для дій військ [9].

У порівнянні з 2008 роком гібридна війна в Україні продемонструвала нові можливості російських збройних сил: удосконалені форми розгортання військ під виглядом навчань та забезпечення безпеки від терористів під час проведення Олімпіади в Сочі, наявність великої кількості частин спеціальних операцій, і саме головне – масштабне використання інформаційних методів ведення боротьби, створення інформаційної переваги як на театрі бойових дій, так і на міжнародній арені. Однією з найбільших відмінностей від війни з Грузією став той факт, що в 2014 році Кремль зміг ефективно використовувати медіа-ресурси у міжнародному масштабі, а також ефективно створювати позитивну картинку дій Російської Федерації всередині країни. Ситуація стала анекдотичною – середньостатистичний німецький бургер з Баварії і середньостатистичний «житель средней полосы России» стали подібними до українців – однаковому сприймати події в Україні – завдяки медіа-ресурсам «Росія сьогодні» та «Росія-24».

Інформаційні методи боротьби стали вирішальними в анексії Автономної Республіки Крим у лютому-березні 2014 року, забезпечивши розгортання сил

спеціальних операцій в автономії та швидке захоплення важливих об'єктів, активізації внутрішньої опозиції та ослаблення опору Збройних Сил України.

Асиметрична війна характеризується керованим хаосом, застосуванням методів інформаційної та психологічної війни, інформаційних та комунікаційних технологій, широким застосуванням пропаганди, потоком дезінформації і, як результат, повною відсутністю прогнозу подальших дій агресора.

Коротко розглянемо та охарактеризуємо форми і способи ведення гібридної війни.

В основі керованого хаосу лежить побудова підривних соціальних технологій, що використовуються безпосередньо на театрі воєнних дій та в тилу противника. Підривні соціальні технології (ПСТ) – це попереднє конструювання, планування та організація акцій, в яких приймає участь місцеве населення, яке фактично є «м'якою» зброєю в руках агресора.

Ці технології передбачають маніпулювання свідомістю та поведінкою мас людей для досягнення певних цілей, що забезпечать загальний успіх у війні. Мова йде про масові процеси, коли до політичних антиурядових виступів залучаються певні прошарки місцевого населення. В першу чергу стимулюється «п'ята колона» з числа місцевої еліти, бізнесменів, політичних діячів і рухів, які мають вплив на громадську думку в районі бойових дій [6].

Одночасно або з упередженням ведеться ідеологічна та психологічна підготовка власного населення, аби упевнити пересічного мешканця, що майбутні агресивні дії мають законний характер та у разі втілення в життя будуть відповідати його власним інтересам. Наразі масовий російський телеглядач не може отримати неупередженої інформації про дії угруповання В.Путіна як в країні, так і за її межами. Інформаційний герметизм призводить до викривлення уявлень власного населення держави-агресора про сучасний світ.

Україна інтелектуально не була готова своєчасно відреагувати на виклики комбінованої війни. Українські уряди протягом усього періоду незалежності майже нічого не робили для контрпропаганди та руйнування «п'ятої колони» у зародку, що створювало ідеальні умови для наступного

розгортання підривних соціальних технологій у час «Ч». Це мало негативні наслідки у вигляді втрати Криму та виникнення сепаратистських республік на Донбасі.

Однак тактика застосування ПСТ є чутливою до запланованої послідовності подій, коли результати попередніх - інформаційно-пропагандистської та соціальної фаз є необхідними обставинами для здійснення наступних – переважно військових, дій та досягнення загальних цілей війни. Активні контрзаходи, наприклад такі, які ми наразі можемо спостерігати в Одесі, по відношенню до «м'якої сили» з високою вірогідністю можуть зупинити агресора і попередити безпосередні військові дії. Зараз можна з впевненістю сказати, що серйозний спротив в Криму міг в перші години «російської операції» поставити крапку на її агресивних зазіханнях. Також треба було досить оперативно працювати з різними верствами кримського суспільства, в якому можна було знайти підтримку України.

Інформаційна боротьба. На сьогодні експерти визначають дві класичні складові інформаційної боротьби: інформаційно-технічну та інформаційно-психологічну. Для інформаційно-технічної складової об'єктом впливу є системи управління і зв'язку, захисту інформації, а також радіоелектронні засоби протиборчих сторін. Для інформаційно-психологічної складової інформаційної боротьби об'єктами впливу є групи людей та окремі особи. Інформаційно-психологічна складова інформаційної боротьби забезпечує цілеспрямоване виробництво і поширення спеціальної інформації, яка безпосередньо впливає (позитивно або негативно) на функціонування і розвиток інформаційно-психологічного середовища противника, його політичної і військової складової, а також на психіку і поведінку особового складу військ і населення країни.

Інформаційно-технічна та інформаційно-психологічна складові інформаційної боротьби є носіями дуже ефективної зброї, тому що дозволяють:

у мирний час (без офіційного оголошення війни або яких-небудь інших змін у дипломатичних відносинах між державами) досягати результатів, які можна порівняти з наслідками воєнних дій;

у початковому періоді війни не бути притягнутим до міжнародної відповідальності, тому що встановити факт інформаційної дії (нападів) можна тільки за допомогою аналітичної реконструкції операції (відтворення її задуму, цілей, завдань, сил, засобів, методів досягнення цілей тощо);

залишатися з противником один на один до початку військових дій без будь-якої завчасно підготовленої інформаційної підтримки ззовні, тому що досі не існує військово-політичних блоків, союзів або коаліцій колективної інформаційної безпеки (захисту) від цього виду зовнішньої агресії;

приховувати стадії підготовки до воєнних дій (маневр військами, швидке зосередження їх біля кордонів або життєво важливих комунікацій противника для завдання раптових ударів);

спотворювати реальні наміри кампанії шляхом використання різних форм, методів і засобів дезінформації та інформаційно-психологічної дії;

ставити противника в невідгідне для нього становище під час воєнних дій, коли з його боку потрібна негайна зворотна реакція;

завдавати інформаційно-психологічних ударів по об'єктах у глибокому тилу противника;

істотно зменшити втрати особового складу своїх військ (сил) і населення противника, а також матеріальні збитки в районі воєнних дій, що сприятиме збереженню престижу армії і держави навіть у разі невдалих результатів кампанії [4].

Інформаційні та комунікаційні технології, що надаються сьогодні інформаційним суспільством, є інструментами, які агресивна сторона в асиметричному конфлікті майстерно використовує на свою користь. Головні засоби ураження – світова мережа Інтернет та засоби масової інформації. За своєю природою Інтернет за багатьма показниками є ідеальною ареною для ведення інформаційної війни. Він надає легкий доступ; часткову або повну відсутність регуляції, цензури чи інших форм державного контролю; величезну потенційну аудиторію; відносну анонімність комунікації; невисокі витрати на підготовку і підтримку присутності в мережі. Сучасні засоби інформації також не знають ніяких меж у просторовому сенсі, а мають лише політико-

психологічні межі. Засоби масової інформації, з одного боку, підсилюють непрямий вплив інформаційно-психологічних акцій, а, з іншого, створюють "віртуальний простір", у якому можна домогтися реальних політико-психологічних впливів.

Психологічна війна. У найзагальнішому вигляді - це спеціально організований та професійно здійснюваний вплив на свідомість, почуття та волю супротивника для досягнення політичних цілей.

Специфічною формою психологічної війни є консцієнтальна війна. Консцієнтальність походить від латинського слова *conscientia* – "свідомість". Відповідно, консцієнтальна війна – це війна на ураження свідомості.

На думку професора, завідувача кафедри політичних наук і філософії Львівського регіонального інституту державного управління Академії державного управління при Президентові України Антоніні Колодій консцієнтальна війна полягає у тому, що у людини руйнують саму здатність робити вибір та самовизначатися. У результаті консцієнтальної війни певні типи свідомості мають бути знищені, перестати існувати як такі. А носії цих типів навпаки можуть бути збережені, якщо вони відмовляться від форм свідомості.

До особливостей консцієнтальної війни відносять такі риси як: латентність упродовж тривалого часу; різноманітність, гнучкість та непередбачуваність засобів впливу; застосування насильницьких методів викривлення інформаційно-комунікативного простору; стирання чіткого розмежування «друг-ворог»; руйнування духовних цінностей, уявлень про добро і зло, здатності людини до вільної самоідентифікації та інші».

Одним із найсильніших засобів інформаційного впливу розробники концепції консцієнтальної війни вважають використання екранних технологій (просто кажучи, поширення брехні, підкріпленої теле- або інтернет-картинками).

Терміни «консцієнтальна війна» та «консцієнтальна зброя» увів в ужиток Юрій Громико – російський фахівець з теорії свідомості, директор Інституту випереджаючих досліджень імені Е. Л. Шіффера.

«Характеризуючи консцієнтальну зброю, Ю.Громико не зводить її до інформаційних технологій, а називає п'ять основних способів ураження і руйнування свідомості:

1. Ураження тканин мозку, в тому числі й за допомогою хімічних речовин, що знижує рівень функціонування свідомості.

2. Пониження рівня організації інформаційно-комунікативного середовища на основі його дезінтеграції і примітивізації.

3. Цілеспрямоване використання окультних впливів.

4. Спеціальна організація і поширення по каналах комунікації образів і текстів, що руйнують роботу свідомості (умовно – психотропна зброя).

5. Руйнування способів і форм ідентифікації особистості стосовно фіксованих спільнот, що приводить до зміни форм самовизначення і до деперсоналізації».

Завдання війни ставиться таким чином:

- в результаті консцієнтальної війни певні типи свідомості повинні бути знищені, перестати існувати;

- носії цієї свідомості, навпаки, можуть бути збережені, якщо вони відмовляються від того типу свідомості, який підлягає знищенню;

- знищення певних типів свідомості передбачає руйнування й реорганізацію соціальної структури спільнот-носіїв цієї свідомості.

Тобто відбувається не лише перепрограмування свідомості окремих людей, а й переформатування суспільної свідомості.

В основі ураження лежить знищення людської здатності до вільної ідентифікації, тобто до самовизначення того, ким людина прагне бути в рамках якоїсь культурно-історичної традиції. Після знищення такої здатності людині може бути нав'язана будь-яка інша ідентифікація, яка з якихось причин необхідна ззовні. Ідентифікація будується на підставі уяви – діяльності по породженню образів і символів. Саме символічні ряди і саме уява піддаються заміщенню або зламу в першу чергу.

Інформаційно-психологічний вплив направлений на формування в масах ідеологічних установок. Функція ідеології – формування свідомості людей. Причому ідеологія не просто формує свідомість, вона створює і нав'язує людям певні стереотипи

(алгоритми) свідомості, які проявляються в поведінці[8].

На сьогоднішній день в повній мірі увесь спектр засобів ураження, притаманний новим видам збройних конфліктів можуть застосовувати лише дві держави – США та Російська Федерація. Попри певну схожість поглядів на ведення збройної боротьби, експерти проглядають й певні принципові відмінності.

На думку військового керівництва США, інформаційні та психологічні операції повинні бути вмонтовані в мережоцентричну систему ведення війни. Всім прийдешнім конфліктам, соціальним потрясінням і суспільним змінам буде передувати масована інформаційна підготовка за допомогою Інтернету. Головним елементом війн майбутнього стануть інформаційні та психологічні операції – складна сукупність узгоджених за цілями, завданнями, місцем, часом і об'єктами форм, методів і прийомів інформаційно-психологічного впливу. Інформаційно-психологічний вплив спрямовується на конкретні групи населення і військовослужбовців противника з метою впровадження в їх свідомість необхідних ідеологічних і соціальних установок, формування помилкових стереотипів поведінки, трансформації в потрібному напрямку їх настроїв, почуттів, волі, схилянню їх до відмови від бойових дій, зрадництва, здачі в полон або дезертирства. Вказані операції передуватимуть застосуванню військової сили, а в подальшому супроводжуватимуть або доповнюватимуть її застосування. І хоча присвоєне ще з часів війни у В'єтнамі найменування «психологічні операції»(Psychological operations, PSYOP) в червні 2010 року директивою міністра оборони США було змінено на більш нейтральне – «інформаційне забезпечення» (Military Information Support Operations, MISO), сутність та зміст операцій, заснованих на використанні інформації як основному засобі впливу, залишилися незмінними [8].

На відміну від США, де існують дві самостійні концепції – інформаційної та психологічної війни, в Росії вони розглядаються як одне ціле.

За поглядами воєнно-політичного керівництва Російської Федерації, кінцеві цілі війни будуть досягатися не стільки

знищенням військ противника, скільки за рахунок придушення його системи державного і військового управління, впливу на важливі інформаційні об'єкти, від яких залежить стабільність управління державою. Російська концепція інформаційної війни, розроблена в середині 90-х років, включає в себе наступні компоненти:

- руйнування системи зв'язку противника;
- перехоплення повідомлень;
- злам комп'ютерних мереж;
- вплив на громадську думку шляхом поширення дезінформації.

Останні події в Україні не викликають сумніву, що українське суспільство опинилось не готовим до ефективної протидії факторам асиметричної війни. Втрата Криму, подальший розвиток ситуації на Сході країни у сукупності з взаємопов'язаними з цим психогенними чинниками та новими викликами вимагали на початку 2014 року негайної реакції та прийняття виважених рішень, перш за все на державному рівні [7].

Однак після повалення режиму Януковича державний апарат на певний (і в умовах кризи довгий) час втратив здатність приймати виважені рішення. Ті управлінські рішення, які все ж таки приймалися, не були адекватною відповіддю на швидкий розвиток подій і ситуація раз від разу скочувалася до найгіршого з можливих варіантів.

Для великих мас населення характерним став когнітивний дисонанс, який став причиною збою громадянського почуття. Виникло явище «луганського синдрому». Його сутність в тому, що великі маси жителів регіону в пошуках безпеки переорієнтувались на державу-агресора, бачачи в Росії рятівника. Зразок такої поведінки їм дав Крим. Саме тому донбасівці достатньо масово пішли на референдум 11 травня, який прямо відкрив дорогу для створення політичних ефемерій на кшталт ЛНР і ДНР. Їх же створення відкрило шлях до прямого воєнного втручання Росії [5].

Безумовно, тільки воєнними засобами проблеми України на сучасному етапі вирішити неможливо. Небезпеки, на які зараз наражається наша держава, неможливо відвернути старими засобами. Асиметрична війна, нав'язана Україні, висуває нові, підвищені вимоги перш за все до інформаційної безпеки держави.

На думку експертів, у подальшому оборонному будівництві необхідно передбачити створення особливого роду структур, які б могли запобігати застосуванню консцієнтальної зброї, або, при необхідності, використовувати таку зброю для ураження противника.

Експерти також вважають за необхідне створення «спеціальних медіа-військ» і розгортання спеціальних геополітичних мережевих систем.

Також необхідно досконало вивчити досвід подій весни 2014 року для розробки ефективної системи показників та індикаторів громадських настроїв та присутності «п'ятої колони» в суспільстві. Це дасть змогу виробити концепцію контрзаходів на спроби розгортання підривних соціальних технологій у майбутньому. Для планування дій у відповідь на загрози комбінованої війни необхідно широко залучати соціологів та соціальних психологів.

Два ключових моменти – позбавлення противника системних можливостей (у вигляді ресурсів усіх видів, у першу чергу інформаційних та підтримки місцевого населення) і елемента організованого опору (у вигляді цілісності і функціонування ворожої системи управління) можуть знищити фундамент для дій сепаратистів і створити передумови для перемоги України у цій важкій і незвичній війні.

Висновок. Аналіз чинників, які об'єктивно впливали на кінцевий результат воєнних конфліктів кінця ХХ – і початку ХХІ ст. дозволяє стверджувати, що в Першій світовій війні основним чинником досягнення перемоги була вогнева перевага над противником, у Другій світовій війні – перевага в повітрі, нині запорукою успіху стає перевага в інформаційному просторі. На сьогодні успішність війни оцінюється за ступенем модифікації психіки населення і військ противника. Саме на досягнення перемоги у війні з мінімальними втратами спрямована інформаційна боротьба сучасних збройних сил. Крім того, за своїми наслідками вплив інформації на противника може бути прирівняний до дії високоточної зброї. У зв'язку з цим надійний захист інформації, своєчасне застосування контрзаходів із нейтралізації її негативного впливу стають основними вимогами до

підготовки і ведення державою і збройними силами інформаційної боротьби.

Отже, виходячи з вказаного, інформаційно-психологічні засоби ведення війни починають відігравати провідну роль у збройних конфліктах сучасності. За допомогою інформації можна впливати на людей і їх світогляд. Такий вплив ведеться по лінії руйнування духовних цінностей, шляхом впливу на індивідуальну, групову і масову свідомість. Для інформаційної зброї

не потрібно створення складних організаційних структур і немає необхідності перетинати кордони.

В масовому плані головну роботу по ураженню свідомості в даний час виконують засоби масової інформації. Їх ефективно застосування у поєднанні з іншими інформаційно-пропагандистськими заходами дає змогу підірвати морально-психологічний потенціал противника без контакту з його військовою машиною.

Список літератури

1. Райзінгер Х. Російська гібридна війна. Ведення війни поза правилами традиційної колективної оборони / Х.Райзінгер, А.Гольц // Збірник лекцій XV Міжнародного тижня НАТО у Києві. – К.: НУОУ. – 2015. – С. 96-97.
2. Чепков І. 11 тенденцій / І.Б.Чепков, П.І.Нор // Оборонний вісник.– 2014. № 7. – С. 20.
3. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Нечхаєв С. Інформаційно-військова складова мережоцентричних воєнних дій / С.М.Нечхаєв, О.Л.Голда // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ. – 2013. – № 3(49). – С. 84-86.
5. Кононов І. Донбас у полум'ї/ І.Ф.Кононов // Оборонний вісник – 2014. №8. – С. 6-14.
6. Рущенко І. Війна і соціологія/ І.П.Рущенко // Оборонний вісник – 2014. №7. – С. 28-32.
7. Андронатій В. Асиметрична війна/ В.Б.Андронатій, О.Г.Сироп'ятов, О.В.Друзь // Оборонний вісник – 2014. №10. – С. 24-29.
8. Казмірчук А. Психотехнології війни/ А.П.Казмірчук, О.Г.Сироп'ятов, О.В.Друзь // Оборонний вісник – 2014. №11-12. – С.28-35.
9. Савінцев В. Досвід проведення інформаційно-пропагандистської кампанії у ході конфлікту в Південній Осетії та Абхазії/ В.Савінцев // Воєнна історія – 2008. № 6(42). – С. 82-88.

Pidopryhora I., student officer of the Humanitarian institute

INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF MODERN ARMED CONFLICTS. LESSONS FOR UKRAINE

In the wars of the late XX - early XXI century factor information-psychological influence played a major role. With the advent of advanced information technology, war has become possible to conduct all without the use of weapons, using only the tools of information warfare for political, economic and military purposes. Proof of this is the annexation of the Crimea in 2014. The article examines the impact of information and psychological factors to conduct armed forces military (combat) actions. Events in March 2014 in the Crimea should become though tragic, but important lesson to improve organization providing information support of combat activities of own troops. The importance of my research confirmed negative consequences for Ukraine events in the Crimea in March 2014. In the article is examined the influence of information psychological impact on Armed Forces leading of military actions.

Key words: asymmetric warfare, hybrid war, information psychological impact, consciential war, network – centric military operations, subversive social technologies.